

Ekonomi för ett hållbart fiske

Staffan Waldo

Yrkesfisket står idag inför stora utmaningar för att uppnå ett biologiskt, ekonomiskt och socialt hållbart fiske. Problematiken lyfts bland annat i FN:s globala mål för hållbar utveckling där mål 14 om Hav och marina resurser tar upp aspekter som främjande av hållbart fiske, avskaffande av subventioner som bidrar överfiske, och att stödja småskalig fiskerinäring. Ekonomisk forskning är en viktig del i arbetet med att nå målen.

Fiskeriekonomi studerar hur ekonomiska drivkrafter kan användas för att uppnå ett hållbart fiske där samhällets resurser används på bästa möjliga sätt – och hur en förvaltning som inte tar hänsyn till ekonomiska incitament kan driva fisket i motsatt riktning. Genom förvaltningssystem som ger de rätta drivkrafterna inom fisket kan många av de grundläggande problemen med överfiske adresseras. En viktig del av den ekonomiska forskningen idag handlar om hur denna typ av fiskeriförvaltning kan utformas i olika situationer för att få en långsiktigt effektiv förvaltning och lönsam fiskeflotta. Samtidigt är fisket en näring som har många andra typer av påverkan på både miljö och kustsamhällen – allt från negativa effekter av bottentrålning i känsliga områden till positiva effekter på kulturmiljöer och attraktionskraft för turism. Detta, tillsammans med fisken som en gemensamt nyttjad resurs, har lett till ett omfattande regelverk som ofta upplevs som begränsande och försvårande av näringen. Analyser av hur förvaltningens utformning påverkar ekonomin i fisket och därmed fiskarens val av fångstmängder, fartygsstorlekar, etc., har gett upphov till ett forskningsområde kring så kallade bio-ekonomiska modeller för havs- och fiskeriförvaltning. I en bio-ekonomisk fiskerimodell modelleras fiskeflottan och fiskbestånden simultant för att studera sambanden mellan fiskbestånd, fiskeflottan och förvaltningen.

Min forskning fokuserar på ekonomiska konsekvenser av fiskeriförvaltning i Sverige och EU och hur en hållbar förvaltning kan utformas. Med hjälp av

bland annat bio-ekonomiska modeller som utvecklats för svenskt fiske fokuserar jag på frågor som berör aktuella problem. Exempel på forskningsfrågor är fiskets roll för näringsbalansen i Östersjön, det kustnära fiskets interaktion med växande sälstammar, utformning av individuella fångstkvoter (ITQ) som ett system att få ner överkapacitet, EUs fiskeriavtal med utvecklingsländer, effekter av stöd från EUs havs- och fiskerifond, och miljömärkning av fisk. Även min framtida forskning kommer att ha en stark koppling till de praktiska problem svensk förvaltning och svensk fiskenäring står inför. Stora delar av fisket har idag en ekonomiskt utsatt situation och samtidigt stora utmaningar framför sig. Förvaltningen är i grunden biologiskt driven och fokuserar på exempelvis fångstkvoter och redskapsanvändning. Genom att integrera en samhällsekonomisk dimension i förvaltningen kan fiskets ekonomi förbättras vilket inte bara innebär en god användning av samhällets resurser utan också ett fiske som står rustat för att möta minskade kvoter, ökade krav på miljöanpassning m.m. Med andra ord ett biologiskt, ekonomiskt och socialt hållbart fiske. I detta arbete ser jag samarbeten inom SLU, inte minst med den fiskeribiologiska forskningen, som helt nödvändig, men också bredare samarbeten med andra samhällsvetenskapliga discipliner.